
Εκδηλώσεις εορτασμού
των 20 χρόνων από την ίδρυση της
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ευθύμιος Κ. Λίτσας

Κατάλογοι
Πέντε εκθέσεων χειρογράφων
μικρών συλλογών της Θεσσαλονίκης

Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών
Κέντρο Αγιολογικών Μελετών
Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης
Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΔΕΚΑΕΠΤΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ευθύμιος Κ. Λίτσας, *Πρόεδρος*
Ιωάννης Κόκκωνας, *Αντιπρόεδρος*
Δέσποινα Τσούρκα-Παπαστάθη, *Γ. Γραμματεύς*
Νικόλαος Τουτός, *Ταμίας*
Γεώργιος Κεχαγιόγλου, *Έφορος Βιβλιοθήκης - Αρχείου*
Στέφανος Ζιώγας, *Με αρμοδιότητες Ειδικού Γραμματέως*
Μαρία Πολίτη, *μέλος*

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ
ΤΩΝ 20 ΧΡΟΝΩΝ

Ευθύμιος Κ. Λίτσας
Δέσποινα Τσούρκα-Παπαστάθη
Ιωάννης Κόκκωνας
Νικόλαος Τουτός
Στέφανος Ζιώγας
Αστέριος Κωνσταντίνου

Ταχυδρομική διεύθυνση:
Ελληνική Παλαιογραφική Εταιρεία
Τ. Θ. 1527, 540 06 Θεσσαλονίκη.

Διαδικτυακός τόπος: [http:// elpe.web.auth.gr](http://elpe.web.auth.gr)

e-mail: elpe-info@auth.gr

Τηλέφωνα:

Ε. Λίτσας, 23920-71889, Δ. Παπαστάθη, 2310-301 285, 2310-326 492

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ (ΕΛΠΕ), επιστημονική, μη κερδοσκοπική εταιρεία με σκοπό την προαγωγή της μελέτης των χειρογράφων και την προβολή τους ως πολιτιστικών αγαθών, ιδρύθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1997 και γιορτάζει φέτος τα 20 χρόνια από την ίδρυσή της με τη διοργάνωση μιας Επιστημονικής Ημερίδας και πέντε μικρών εκθέσεων χειρογράφων από ισάριθμες μικρές συλλογές της Θεσσαλονίκης. Οι εκθέσεις πραγματοποιούνται στους χώρους των φορέων και ιδρυμάτων που κατέχουν τις συλλογές αυτές.

Μικρές ή μεγάλες συλλογές χειρογράφων κατέχουν σήμερα οι φορείς και τα ιδρύματα της Θεσσαλονίκης που ακολουθούν, με αλφαβητική σειρά:

1. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Κεντρική Βιβλιοθήκη
2. Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών
3. Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη (Δήμου Θεσσαλονίκης)
4. Κέντρο Αγιολογικών Μελετών
5. Μονή Βλατάδων
6. Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
7. Ναός Αγίου Αθανασίου
8. Ναός Μεγάλης Παναγίας
9. Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών
10. Σύλλογος Κλεισουριέων

Υπάρχουν επίσης και διάφορα χειρόγραφα σε ιδιωτικές συλλογές της Θεσσαλονίκης. Το Ελληνικό Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης (1872-1912) διέθετε σημαντική συλλογή χειρογράφων (περί τα 160), η οποία βρίσκεται από το 1916 στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος.

Επιλογή από τα χειρόγραφα της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) εκτέθηκαν στον εορτασμό των 10 χρόνων της Εταιρείας, το 2008. Για τις εκθέσεις του εορτασμού της Εικοσαετίας η ΕΛΠΕ συνεργάστηκε με τους παρακάτω φορείς και ιδρύματα:

1. Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών
2. Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη (Δήμου Θεσσαλονίκης)
3. Κέντρο Αγιολογικών Μελετών
4. Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού
5. Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών

Α΄ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Κατάλογος: Ε. Κ. Λίτσας – Σ. Μπουγιουκλή, «Κατάλογος χειρογράφων της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών», *Μακεδονικά* 42 (2017), υπό εκτύπωση. Εκτίθενται όλα τα χειρόγραφα του καταλόγου εκτός από το υπ' αρ. 7.

- 1 16^{ου} αι. χαρτώο φφ. 332
Βίοι και μαρτύρια αγίων και ψυχωφελείς διηγήσεις («Γεροντικών»). Τα πρωτότυπα κείμενα παραφρασμένα σε απλούστερη γλώσσα.
Αρ. ΕΜΣ: I-15-1. Αρ. Καταλόγου 1
- 2 Έτους 1791 χαρτώο φφ. 27
Ακολουθία («φυλλάδα») και Παρακλητικός κανών του Νεομάρτυρος Μιχαήλ του εξ Αγράφων. Μαρτύρησε στην Θεσσαλονίκη στις 20/21 Μαρτίου 1544.
Αρ. ΕΜΣ: I-15-2. Αρ. Καταλόγου 2
- 3 15^{ου} αι. χαρτώο φφ. 78
Εκλογή Μηναίου και Πεντηκοσταρίου (τροπάρια και «κανόνες» για τις ακίνητες εορτές και τις ημέρες του Πάσχα μέχρι την Πεντηκοστή).
Αρ. ΕΜΣ: I-15-3. Αρ. Καταλόγου 3
- 4 18^{ου} αι. (β' μισό) χαρτώο φφ. 213
Βασιλοπούλου Μπαλάνου (Ιωάννινα 1694-1760), *Συνοπτική ερμηνεία αριθμητικής*.
Αρ. ΕΜΣ: I-15-5. Αρ. Καταλόγου 4
- 5 18^{ου} αι. χαρτώο φφ. 386
Βικεντίου Δαμοδού (Κεφαλονιά 1700-1754), *Τέχνη ρητορική*.
Αρ. ΕΜΣ: I-15-6. Αρ. Καταλόγου 5
- 6 19^{ου} αι. (τέλος) χαρτώο σσ. 318
Πρακτικά του Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου Βοδενών. Ο σύλλογος ιδρύθηκε στην σημερινή Έδεσσα το 1872· τα Πρακτικά καλύπτουν την περίοδο από 27 Δεκεμβρίου 1872 έως 29 Δεκεμβρίου 1874.
Αρ. ΕΜΣ: VI-186-310. Αρ. Καταλόγου 6

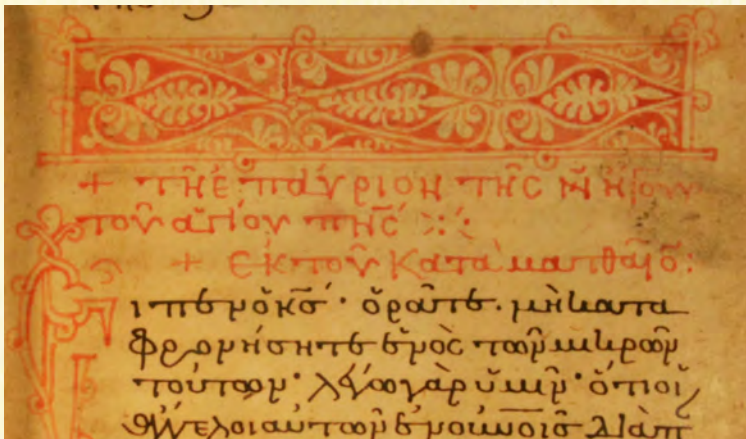

Β' ΚΕΝΤΡΟ ΑΓΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Κατάλογος: Π. Σωτηρούδης, «Κατάλογος χειρογράφων του Κέντρου Θεολογικών και Αγιολογικών Μελετών της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης», *Ελληνικά* 44 (1994), σσ. 81-122 και *Ελληνικά* 45 (1995), σσ. 140-144. Εκτίθενται όλα τα χειρόγραφα του καταλόγου εκτός από το υπ' αρ. 9.

- 1 13^{ου} / α' μισό 16^{ου} αι. χαρτώο φφ. 303
Αποστολοευαγγέλιο· περιέχει τα ευαγγελικά και αποστολικά αναγνώσματα του έτους. Δεν περιέχει μουσικά «σημαδόφωνα», δηλ. νότες για την εμμελή ανάγνωση των περικοπών. Αποτελείται από την συστάχωση (= δέσμο μαζί) δύο ανεξαρτήτων χειρογράφων.
Αρ. Καταλόγου 1
- 2 Μέσα 15^{ου} αι. χαρτώο φφ. 170
Διηγήσεις από την Παλαιά Διαθήκη.
Αρ. Καταλόγου 2
- 3 β' μισό 18^{ου} αι. χαρτώο φφ. 170
Διηγήσεις θρησκευτικού περιεχομένου σε δημώδη γλώσσα.
Αρ. Καταλόγου 3
- 4 Έτους 1789 χαρτώο σσ. 244
Καισαρίου Δαπόντε (1714-1748), Έμμετρα αποσπάσματα από το έργο του *Καθρέπτης γυναικών* και άλλα πεζά κείμενα, όλα σε δημώδη γλώσσα.
Σημείωμα του αντιγραφέα: ... *Έγγραφη τὸ παρὸν ἐν ἔτη 1789 Ὀκτωβρίου 10 ... ἐν Παλαιστίνῃ.*
Αρ. Καταλόγου 4
- 5 Έτους 1738 χαρτώο φφ. 59
Θεοτοκάριο: Κανόνες στην Θεοτόκο διαφόρων βυζαντινών υμνογράφων.
Σημείωμα του αντιγραφέα: ... *χειρ, Λουκᾶ τοῦ Νικαίου. 1783.*
Αρ. Καταλόγου 5

- 6 Έτους 1787 χαρτώο φφ. 48
 Διονυσίου του Χίου (τέλη 18^{ου} - αρχές 19^{ου} αι.). Ακολουθίες αγίων.
 Σημείωμα του αντιγραφέα: *Εν ἔτει, αψπζ' [1787] Νοεμβρίου κβ.*
 Αρ. Καταλόγου 6
- 7 α' μισό 16^{ου} αι. χαρτώο φφ. 74
 Νομοκάνονον «πάνυ ωφέλιμον και πλουσιώτατον». Αποτελεί έναν από τους τύπους συλλογής εκκλησιαστικών κανόνων.
 Αρ. Καταλόγου 7
- 8 Έτους 1720 χαρτώο φφ. 547
 Μανουήλ Μαλαξού (τέλη 15^{ου} αι. - 1540), *Νομοκάνων*. Γνωστή, επώνυμη συλλογή εκκλησιαστικών κανόνων.
 Σημείωμα του αντιγραφέα: *,αψκ' [1720] Δεκεμβρίου θ'. Τὸ παρὸν βιβλίον ἐγράφη παρ' ἑμοῦ καὶ ἀναξίου δούλου Γαβριήλ ἱερομονάχου ...*
 Αρ. Καταλόγου 8
- 10 Τέλος 18^{ου} αι. χαρτώο φφ. 503
 Μουσικό: «Ανθολογία Παπαδικής».
 Τα «σημαδόφωνα» (= νότες) ερυθρόγραφα.
 Αρ. Καταλόγου 10

(ΔΗΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ)

Κατάλογος: Π. Δ. Μαστροδημήτρης, «Τα χειρόγραφα της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Θεσσαλονίκης», *Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής* [Θεσσαλονίκης] 14 (1975), σσ. 265-284 και 8 πίνακες. Εκτίθενται όλα τα χειρόγραφα.

- 1 Τέλ. 17^{ου} / άρχ. 18^{ου} αι. χαρτώ φφ. 82
Σεβαστού Τραπεζουντίου του Κυμινήτη (1630-1702), Ερμηνεία της γραμματικής Απολλωνίου του Δυσκόλου (2^{ος} αι. μ. Χ.). Το χειρόγραφο συσταχωμένο (δεμένο μαζί) με το έντυπο του 1495: Θ. Γαζή, *Γραμματική και Απολλωνίου Αλεξανδρέως, Περί συντάξεως*.
Αρ. ΚΒΔΘ: ΣΠ. 103. Αρ. Καταλόγου 1
- 2 Έτους 1824 χαρτώ σσ. 163
Κανόνες για την σύνταξη του καθενός από τα μέρη του λόγου. Σημείωμα (ίσως) του αντιγραφέα: *,αωκδ', τῆ 23 ὀκτωμβρίου, Θεσσαλο(νίκη) κἀγὼ ὁ Μιχαηλίδης Ἰωάννης*.
Αρ. ΚΒΔΘ: ΣΠ. 111. Αρ. Καταλόγου 2
- 3 Έτους 1594 (;) χαρτώ φφ. 239
Πανηγυρικό: Λόγοι διαφόρων πατέρων της Εκκλησίας για την Μ. Τεσσαρακοστή και την Μ. Εβδομάδα.
Σημείωμα (ίσως) του αντιγραφέα: *15·94 απρηλίου 14 ἐτελιῶθι τὸ παρῶν βηβλίων ἦπο χιρος [Αν]δρέου μοναχοῦ τοῦπίκλην Μαυτελάου*.
Αρ. ΚΒΔΘ: ΣΠ. 112. Αρ. Καταλόγου 3
- 4 19^{ου} αι. χαρτώ φφ. 144
Μουσικό: Ειρμολόγιο.
Σημειογραφία (= νότες): της Νέας Μεθόδου.
Αρ. ΚΒΔΘ: ΣΠ. 113. Αρ. Καταλόγου 4
- 5 Τέλ. 18^{ου} - άρχ. 19^{ου} αι. χαρτώ φφ. 346
Μουσικό: Καταβάσεις ειρμολογίου.
Σημειογραφία (= νότες): της Παλαιάς Μεθόδου
Αρ. ΚΒΔΘ: ΣΠ. πρώην 113bis / νυν 145. Αρ. Καταλόγου 5

Δ' ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κατάλογος: Ε. Κ. Λίτσας, «Γνωστές και άγνωστες συλλογές χειρογράφων στην Θεσσαλονίκη. Συμβολή στον εορτασμό της 100^{ης} επετείου από το 1912», *Μακεδονικά* 40 (2013-2014), σσ. 119-129. Τα χειρόγραφα υπ' αρ. Καταλόγου 2 - 6, 9, 12 - 14 και 18 δεν εκτίθενται, διότι είναι ήδη τοποθετημένα σε αίθουσες του Μουσείου. Όλα τα εκτιθέμενα χειρόγραφα είναι συντηρημένα.

- 1** 9^{ου} αι. περιγαμινό **φφ.** 87
Ευαγγέλιο (Ευαγγελιστάριο)· περιέχει τα ευαγγελικά αναγνώσματα του έτους.
Γραφή μεγαλογράμματη (κεφαλαία) του τύπου: οξυκόρυφη πλάγια· τα μουσικά «σημαδόφωνα», δηλ. νότες για την εμμελή ανάγνωση των περικοπών, ερυθρά.
Η αντιγραφή του χειρογράφου έγινε ίσως στην Κάτω Ιταλία.
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 21. Αρ. Καταλόγου 1
- 2** Τέλος 17^{ου} αι. χαρτώ σσ. 48
Ιωάννου του Χρυσοστόμου, Θεία Λειτουργία.
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 2. Αρ. Καταλόγου 7
- 3** 19^{ου} αι. χαρτώ σσ. 21
Μικρό Ευχολόγιο.
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 3. Αρ. Καταλόγου 10
- 4** Τέλ. 18^{ου} / άρχ. 19^{ου} αι. χαρτώ σσ. 114
Καραμανλίδικο Προφητολόγιο· περιέχει τις αναγιγνωσόμενες, σε διάφορες ακολουθίες, περικοπές από την Παλαιά Διαθήκη.
Η γλώσσα του κειμένου είναι τουρκική (για τους τουρκόφωνους ορθόδοξους της Μ. Ασίας) γραμμένη στο ελληνικό αλφάβητο (= «καραμανλίδικα»)· τα ενδιαμέσα κείμενα, όπου και ορισμένα τροπάρια, στα ελληνικά.
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 5. Αρ. Καταλόγου 11
- 5** 19^{ου} αι. χαρτώ σσ. 469
Μουσική ανθολογία Εσπερινού, Όρθρου και Θείας Λειτουργίας.
Η σημειογραφία (= νότες) είναι του συστήματος του Γεωργίου

του Λεσβίου.

Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 7. Αρ. Καταλόγου 15

- 6** Έτους 1825 χαρτώ φφ. 174
Κατάστιχο φορολογίας: 1825 20 Απριλίου κατάστιχον
ρουχουσίων.
Καταχωρούνται τα μερίδια έκτακτης φορολογίας (= «ρουχού-
σια»), όπως κατανέμονται σε ιδιώτες κατά ενορίες, συντεχνίες,
καλφάδες και παρακεντέδες (βοηθούς) της Θεσσαλονίκης.
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 15. Αρ. Καταλόγου 16
- 7** 13^{ου} αι. περγαμινό φ. 1 (σπάραγμα)
Τετραευάγγελο ή Καινή Διαθήκη· απόσπασμα από το κατά
Ιωάννην Ευαγγέλιον 16, 24 – 17, 21. (Δεν υπάρχουν ενδείξεις
για «αναγνώσεις».)
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 19. Αρ. Καταλόγου 19
- 8** 14^{ου} αι. περγαμινό φφ. 4 (= 2 δίφυλλα, σπάραγμα)
Ιωάννου του Χρυσοστόμου, Ερμηνεία εις την προς Ρωμαίους
επιστολήν (απόσπασμα).
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 16 + 17. Αρ. Καταλόγου 20
- 9** 14^{ου} αι. περγαμινό φ. 2 (σπάραγμα)
Ευαγγέλιο (Ευαγγελιστάριο)· αναγνώσματα από το κατά
Ματθαίον Ευαγγέλιον.
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 18. Αρ. Καταλόγου 21
- 10** Τέλ. 17^{ου}/άρχ. 18^{ου} αι. χαρτώ φ. 1 (σπάραγμα)
Μουσικό: Οκτώηχος.
Η σημειογραφία (= νότες) η πρωτότυπη.
Αρ. ΜΒΠ: Βχφ 12. Αρ. Καταλόγου 22

Κατάλογος: Ε. Κ. Λίτσας, «Γνωστές και άγνωστες συλλογές χειρογράφων στην Θεσσαλονίκη. Συμβολή στον εορτασμό της 100^{ης} επετείου από το 1912», *Μακεδονικά* 40 (2013-2014), σσ. 130-138. Εκτίθενται όλα τα χειρόγραφα εκτός από το υπ' αρ. 6.

1 16^{ου} αι. χαρτώο φφ. 272

Αποστολευαγγέλια όλου του ενιαυτού· περιέχει τα ευαγγελικά και αποστολικά αναγνώσματα του έτους.

Σημείωμα του αντιγραφέα: † *Η ἱερά βίβλος αὐτή, τῆς μονῆς τοῦ | Μαξίμου. Ὁ γοῦν συλήσας, μὴ | γραφῆ ζωῆς βίβλω †* – (Μονοκονδυλιὰ:) † *Ἐλάχιστος ἐν Χρ(ιστ)ῶ μοναχ(ὸς) Νίφων †*.

Αρ. Καταλόγου 1

2 Έτους 1686 χαρτώο φφ. 32

Ιωάννου του Χρυσοστόμου, *Η Θεία Λειτουργία των εν αγίοις πατρὸς ημών ... – Ευχή συγχωρητική.*

Σημείωμα του αντιγραφέα (ερυθρογραφία): *Ἐτελώθη ἡ θεία λειτουργία αὐτή, ... χρόνους εἰς τοὺς χιλίους, εἰς τοὺς ὀγδοήντα κ(αὶ) ἕξῃ μετὰ τοὺς ἑξάκοσίους, | στας β τοῦ μηνὸς ἡγουν τοῦ ἰουνίου. δία χηρὸς καμοῦ τοῦ ἁμαρτολοῦ Δημητρίου ἱερέως, ἐξ Ἀδριανούπολην. Δια συνδρομῆς δὲ κ(αὶ) ἐξόδου Θεοδοσίου ἱερομονάχου.*

Αρ. Καταλόγου 2

3 Έτους 1747 χαρτώο φφ. 274

Συναγωγή ιατρικών συγγραφών: Βροντολόγιο και περί σελήνης. – ... Νικηφόρου του Βλεμμύδου, *Εἰς τας δεκατρεῖς διαφορὰς των υαλιῶν κτλ.* – Ζώδια και καιρικά φαινόμενα (μεταγενέστερη προσθήκη). – Ερμηνείαι των λέξεων των βοτάνων [κατά στοιχείον] κά.

Σημείωμα του αντιγραφέα: ... *Ἐν χιλιοστῶ ἑβδομηκοστῶ (!) τεσσαρακοστῶ ἕ' ἐν μηνὶ Δεκεμβρίου ἰά ἤλειφε τέλος τὸ παρὸν βιβλίον | παρ' ἑμοῦ Ἰγνατίου ἱεροδιακόνου Λεσβίου ...*

Αρ. Καταλόγου 3

4 Έτους 1642 χαρτώο φφ. 165

«Μαξίμου του Πελοποννησίου», *Οι Ψαλμοί (1-151) μεταφρα-*

σμένοι στην δημόδη και διηρημένοι σε στάσεις. – *Παραβολαίς του θείου και ιερού Ευαγγελίου* [Αποσπάσματα από τα ευαγγέλια ως ερωτήσεις και η απόκριση της κάθε ερώτησης].

Σημείωμα του αντιγραφέα: *† Θεοῦ τὸ δῶρον καὶ Ἐνδοξασιόχου πόνος. † Ἐγράφ(η) ἐπὶ ἔτους θεογενεσι(ας), αχμβ (1642) καὶ ἀπὸ Ἀδάμ, ζρον (7150).*

Αρ. Καταλόγου 4

5 19^{ου} αι. χαρτώο σσ. 614

Συναγωγή αποφθεγμάτων από την Παλαιά Διαθήκη, από αρχαίους συγγραφείς, από πατέρες της Εκκλησίας κ. τ. τ. (Το κείμενο στο πρωτότυπο ή σε παράφραση).

Αρ. Καταλόγου 5

7 18^{ου} αι. χαρτώο φφ. 209

Ευχολόγιο.

Αρ. Καταλόγου 7

8 Έτους 1852-53 χαρτώο σσ. 250

Γ. Ρουσιάδη (1783-1854), Παράφραση και σχόλια στο Α της Ιλιάδας. Αρχή: *Ψάλλε ολύμπιος θεά την του υιού Πηλέως || φθοροποιάν τε και σκληράν οργήν του Αχιλλέως ||*

Σημείωμα του αντιγραφέα: *1853, κατὰ Φεβρουάριον ἐν Μελενίκω.*

Αρ. Καταλόγου 8

9 Έτους 1811-1814 χαρτώο σσ. 636

Μουσικό: Ανθολογία Εσπερινού, Όρθρου και Θείας Λειτουργίας

Τα «σημαδόφωνα» (= νότες): λίγο πριν από την εφαρμογή της Νέας Μεθόδου.

Σημείωμα του αντιγραφέα: *Τὸν δακτύλους γράψαντα, τὸν κεκτημένον, || τὸν ἀναγινώσκοντα μετ' εὐλαβείας, || φύλαττε τοὺς τρεῖς ᾧ Τριάς Παναγία. || Μανουήλ Μίτας.*

Αρ. ΠΠΠΜ Μ Ι. Αρ. Καταλόγου 9

10 Μέσα 18^{ου} αι. χαρτώο φφ. 328

Μουσικό: Προθεωρία, Αναστασιματάριο Γερμανού Νέων Πατρών και Ανθολογία Εσπερινού, Όρθρου και Θείας Λειτουργίας.

Σημειογραφία (= νότες): του Αναστασιματαρίου, η καλλωπι-

σμένη του 18ου αι., των λοιπών, η πρωτότυπη.
Αρ. ΠΠΜ Μ 2. Αρ. Καταλόγου 10

- 11** Έτους 1675 χαρτώο φφ. 237
Μουσικό: Αναστασιματάριο και Ανθολογία.
Σημειογραφία (= νότες): η πρωτότυπη.
Σημείωμα του αντιγραφέα: *† Έγράφη εἰς τοὺς 1675 διὰ χειρὸς ἐμοῦ εὐτελοῦς Κοσμᾶ τάχα καὶ ἱερομονάχου τοῦ Μακαιδώνου, ὑπάρχει δὲ κτῆμα κυροῦ Ἀζαρίου καὶ καθηγουμένου τοῦ ἐνεστώτους χρόνου τῆς μονῆς τοῦ Κοντλουμουσίου, τοῦ ἐκ πόλ(εως) Σερρ(ῶν), καὶ ἡμετέρου συνπατριώτου.*
Αρ. ΠΠΜ Μ 3. Αρ. Καταλόγου 11
- 12** Έτους 1748 χαρτώο φφ. 961
Μουσικό: Προθεωρία, Αναστασιματάριο, Ανθολογία Στιχηραρίου του Γερμανού Νέων Πατρών, Παπαδική και Ειρμολόγιο.
Σημειογραφία (= νότες): η πρωτότυπη.
Σημείωμα του αντιγραφέα: *Ἐν ἔτη 1748, Μαΐου | ζ' χεῖρ Γερμανοῦ ἱερομονάχου τοῦ ἐκ τῆς μονῆς τῆς ἀγίας Τριάδος τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ.*
Αρ. ΠΠΜ Μ 4. Αρ. Καταλόγου 12
- 13** Τέλη 17^{ου} αι. χαρτώο φφ. 185
Μουσικό: Ανθολογία Στιχηραρίου Σεπτεμβρίου - Αυγούστου.
Σημειογραφία (= νότες): του καλλωπισμένου στιχηραρίου του 17^{ου} αι.
Αρ. ΠΠΜ Μ 5. Αρ. Καταλόγου 13
- 14** Έτους ±1700 χαρτώο φφ. 219
Μουσικό: Προθεωρία, Αναστασιματάριο και μικρή Ανθολογία μελών της Λειτουργίας.
Σημειογραφία (= νότες): του Αναστασιματαρίου, η καλλωπισμένη του 18ου αι., των λοιπών, η πρωτότυπη.
Αρ. ΠΠΜ Μ 6. Αρ. Καταλόγου 14
- 15** Έτους 1635 χαρτώο φφ. 98
Μουσικό: Στιχηράριο (Τριάδιον – Πεντηκοστάριον)
Σημειογραφία (= νότες): ἡ πρωτότυπη.
Σημείωμα του αντιγραφέα: *... ἐγράφη | ἐκ χειρὸς ἐμῆς τοῦ*

ἐν μουσικῆς νέου οὗ | ἡ πατρὶς ὁ Μελένικος εἰς | τὸν καιρὸν
τοῦ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου Ἰω(άνν)ου Ματθαίου Μπα
σαράμπα. Ἔτος τῆς σωτηρίας ἡμῶν 1635 Σεπτεβρίου μηνός.
[Γραφέας εἶναι ὁ Ἄντωνιος Πρωτοψάλτης Ντιρμιτζόγλου].
Αρ. ΠΠΜ Μ 7. Αρ. Καταλόγου 15

- 16** Τέλη 18^{ου} αι. χαρτώ σσ. 238
Μουσικό: Ειρμολόγιο καταβασιῶν Πέτρου Πελοποννησίου.
Σημειογραφία (= νότες) τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου.
Αρ. ΠΠΜ Μ 8. Αρ. Καταλόγου 16
- 17** Μετά το ἔτος 1820 χαρτώ σσ. 204
Μουσικό: Ανθολογία Λειτουργίας.
Σημειογραφία (= νότες) τῆς Νέας Μεθόδου.
Αρ. ΠΠΜ Μ 9. Αρ. Καταλόγου 17
- 18** Ἔτους 1753 χαρτώ φφ. 314
Μουσικό: Στιχηράριο του Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν.
Σημειογραφία (= νότες): ἡ καλλωπισμένη του 18ου αι.
Σημείωμα του αντιγραφέα: *Ἐἴληφε τέλος τὸ πάρον στιχηράριον
εἰς τοὺς ,αφνη ἤγγον εἰς τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους πενήντα
τρία | διὰ χειρὸς ἐμοῦ συνγραφέως κ(αὶ) ἀμάθους Βενιαμίν
| ἱερομονάχου, ἐκ χωρίου Μακρυνίτζα κ(αὶ) μοναστήριον|
Φλαμμούρι, κ(αὶ) ἡ μελοδοῦντες αὐτῷ εὐχεται καὶ ὑπὲρ
ἡμῶν διὰ τὸν Κύριον, ἀμήν.*
Αρ. ΠΠΜ Μ 10. Αρ. Καταλόγου 18
- 19** Ἔτους 1839 χαρτώ φφ. 281
Μουσικό: Νέα Ανθολογία Εσπερινοῦ, Ὁρθρου καὶ Θείας
Λειτουργίας.
Σημειογραφία (= νότες): τῆς Νέας Μεθόδου.
Σημείωμα του αντιγραφέα (ἐρυθρογραφία): *Τῷ συντελεστῇ
τῶν καλῶν Θεῶ χάρις. | Χεῖρ Ματθαίου Βατοπαιδινοῦ ,αωλθ
| ἐν μινῇ Δεκεμβρίῳ.*
Αρ. ΠΠΜ Μ 11. Αρ. Καταλόγου 19
- 20** Μέσα 19^{ου} αι. χαρτώ φφ. 22
Μουσικό: Χερουβικά συντομώτατα τῆς εβδομάδος καὶ
Κοινωνικά τῆς εβδομάδος Πέτρου Λαμπαδαρίου.

Σημειογραφία (= νότες): της Νέας Μεθόδου.
Άνωμα ψαλλόμενα εις τεθνεώτας (άνευ σημειογραφίας).
 Αρ. ΠΙΠΙΜ Μ 12. Αρ. Καταλόγου 20

21 19^{ου} αι. χαρτώο φφ. 10
 Μουσικό: «Τρισάγιον νεκρώσιμον» και άλλα.
 Σημειογραφία (= νότες): της Νέας Μεθόδου.
 Αρ. ΠΙΠΙΜ Μ 13. Αρ. Καταλόγου 21

Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών

Εθνικής Αμύνης 4, 3ος όροφος, τηλ. 2310 273 878
10-10-17 έως 15-11-17, Δευτέρα – Παρασκευή, 8.30–14.30

Κέντρο Αγιολογικών Μελετών

Ερμού 34, 2ος όροφος, Μ. Αγίας Θεοδώρας, τηλ. 2310 252 639
10-10-17 έως 15-11-17, Δευτέρα – Παρασκευή, 10.00–13.00

Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης

Εθνικής Αμύνης 27, 4ος όροφος, τηλ. 2313 318 578, -1
10-10-17 έως 30-10-17, Δευτέρα – Παρασκευή, 9.00–20.00

Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού

Λεωφόρος Στρατού 2, τηλ. 2313 306 400
18-10-17 έως 18-11-17, κάθε μέρα
8.00–20.00 (18–31 Οκτωβρίου), 9.00–16.00 (1–18 Νοεμβρίου)

Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών

Επταπυργίου 64, Μ. Βλατάδων, τηλ. 2310 202 301,
10-10-17 έως 15-12-17, Δευτέρα – Παρασκευή, 9.00–14.30